

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת חוה אתי עטייה

2172/25/פ

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי מחלה לעובד עצמאי), התשפ"ג–2023

1. הוספת סעיף 28ג. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 28ב יבוא:
"ענף ביטוח מחלה 28ג. ענף ביטוח מחלה לעובד עצמאי ינוהל כענף ביטוח לעובד עצמאי נפרד."
אחרי סעיף 157 לחוק העיקרי יבוא:
2. הוספת פרק ו'1.

"פרק ו'1: ביטוח מחלה לעובד עצמאי

זכאות לגמלת דמי 157א. (א) מבוטח לעניין פרק זה הוא תושב ישראל, מחלה לעובד עצמאי שמלאו לו 18 שנים וטרם הגיע לגיל פרישה, והוא עובד עצמאי, שהשלים תקופת אכשרה.

(ב) הזכות לגמלת דמי מחלה לפי פרק זה מותנית בכך שהמבוטח לא עסק בעסקו או במשלח ידו עקב המחלה (להלן – ההיעדרות), במשך ארבעה ימים לפחות והציג למוסד אישור רפואי תקף על מחלתו באותם ימים, ואולם לא תשולם גמלה כאמור בעד יום ההיעדרות הראשון; לעניין פרק זה, "מחלה" – אי כושר זמני או קבוע של אדם לעסוק בעסקו או במשלח ידו, הנובע, על פי ממצאים רפואיים, ממצב בריאות לקוי.

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

גובה גמלת דמי המחלה
157.ב. גמלת דמי המחלה ליום תהיה בשיעור כלהלן מהסכום המתקבל מחלוקת ההכנסה ששימשה לחישוב דמי הביטוח ברבע השנה שקדם לתחילת ההיעדרות, בתשעים :

(1) בעד הימים השני והשלישי להיעדרות – 50% ;

(2) בעד היום הרביעי ואילך להיעדרות – 75%.

תקופת אכשרה 157.ג. (א) תקופת האכשרה לעניין זכאות לגמלת דמי מחלה לפי פרק זה היא שישה חודשים שבעד שולמו דמי ביטוח כעובד עצמאי, מתוך 18 החודשים שקדמו לתחילת ההיעדרות.

(ב) השלים מבוטח את תקופת האכשרה כנדרש בסעיף קטן (א), לא תידרש ממנו תקופת אכשרה במשך 12 החודשים שלאחר התאריך שבו החלה ההיעדרות שלגביה השלים את תקופת האכשרה.

תקופת הזכאות 157.ד. תקופת הזכאות לגמלת דמי מחלה לא תעלה על המקסימלית לגמלת דמי מחלה תקופה מצטברת של יום וחצי לכל חודש שבעדו שילם העובד העצמאי דמי ביטוח כעובד עצמאי החל מהיום שבו חל עליו פרק זה ולא יותר מ-90 ימים, בניכוי התקופה שבעדה קיבל עובד עצמאי גמלת דמי מחלה לפי פרק זה.

תיקון לוח י' 3. בחוק העיקרי, בלוח י', אחרי פרט 5 יבוא :

"5א מחלה - 0.01 - - - 0.01 - - - -"

לעובד עצמאי

דברי הסבר

מטרת הצעת החוק היא לגשר על הפער הקיים בתנאים הסוציאליים בין עובדים שכירים הזכאים לדמי מחלה, ובין עובדים עצמאיים שאינם זכאים לזכות דומה, על אף היותם מבוטחים על ידי המוסד לביטוח לאומי.

חוק דמי מחלה, התשל"ו-1976 (להלן – חוק דמי מחלה), מקנה לעובדים שכירים זכאות לדמי מחלה ממעסיקיהם עבור ימים בהם נעדרו מעבודתם עקב מחלתם. לעומתם, לעובדים עצמאיים אשר נאלצים להיעדר מעבודתם בעסקם או במשלח ידם עקב מחלה, אין מנגנון דומה שיכול לפצות אותם על אובדן ההכנסה בתקופת מחלה.

במקרים רבים, מקור ההכנסה היחיד של עובד עצמאי היא הכנסתו מעסקו או ממשלח ידו. לפיכך, אובדן ההכנסה עקב מחלה עלול להוביל להשלכות קשות עבור עובד עצמאי. מעבר לנזק הישיר הנגרם בשל אובדן ההכנסה בימי ההיעדרות, עלול להיגרם נזק עקיף כתוצאה מאבדן לקוחות בשל היעדרות ממושכת.

אי תשלום דמי מחלה לעובדים עצמאים, המהווים חלק ניכר משוק העבודה, יוצר קושי גדול עבורם. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנים 2012-2013 עמד אחוז העובדים העצמאיים, מעבידים וחברי קואופרטיב, על כ-11% מכוח העבודה בישראל, באותה תקופה.

זאת ועוד, מנתונים שפורסמו לפני מספר שנים הנוגעים למצבם של עסקים קטנים, עולה כי כשליש מהם נמצאים בסכנת סגירה. כך למשל, מדוח עסקים של קבוצת Zap Group עולה כי אחד מכל שלושה עסקים יסגור את שעריה במהלך חמש השנים שלאחר מכן (דוח עסקים קטנים ובינוניים בישראל, התשע"ג). עניין זה של היעדר החזר על ימי מחלה, מוסיף על מכלול הקשיים הקיימים ממילא לעצמאיים. בשל השוני המובנה במסגרת עבודתם כעצמאיים, הם אינם זכאים לכל ההטבות להם זכאים שכירים. במצב זה, מחד גיסא, מוטלות על העובדים העצמאיים חובות הן כמועסקים והן כמעסיקים אך מאידך גיסא, הם אינם נהנים מביטחון תעסוקתי מספק.

לאור האמור, מוצע להעניק רשת ביטחון לעובדים העצמאיים במקרה של מחלה, בדומה לעובדים השכירים אשר זכאים, בכפוף לתנאים הקבועים בחוק, לדמי מחלה. מחלה מוגדרת, בדומה להגדרתה בחוק דמי מחלה, כאי כושר זמני או קבוע של אדם לעסוק בעסקו או במשלח ידו, הנובע, על פי ממצאים רפואיים, ממצב בריאות לקוי.

לצורך כך, מוצע להקים בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, ענף ביטוח חדש של דמי מחלה לעובד העצמאי ולקבוע את דמי הביטוח שייגבו עבורו, וזאת כדי לזכות את העובד העצמאי בגמלת דמי מחלה בכפוף לכך שצבר תקופת אכשרה של שישה חודשים לפחות שבהם שילם דמי ביטוח לאומי כעובד עצמאי.

הצעת החוק מציעה מספר כלים שתכליתם למנוע ניצול לרעה של תשלום דמי המחלה: כשם שעובדים שכירים מחויבים להציג אישור מחלה בפני מעסיקיהם, מוצע שאף עובדים עצמאיים יחויבו להציג אישור זה בפני המוסד לביטוח לאומי כדי לקבל את גמלת דמי המחלה. נוסף על כך מוצע כי קבלת גמלת דמי המחלה תהיה מותנית באובדן כושר עבודה למשך ארבעה ימים לפחות, כדי להבטיח כי דמי המחלה יינתנו רק במקרים שבהם צפויה פגיעה משמעותית בהכנסתם של העובדים העצמאיים. כמו כן, מאחר והכנסתו של עובד עצמאי עשויה להשתנות במהלך הזמן, מוצע לחשב את ההכנסה של העובד העצמאי על בסיס רבעוני, בדומה לחישוב לעניין דמי לידה לעובדת עצמאית, וגובה הגמלה יחושב בשיעור חלקי מההכנסה הרבעונית הממוצעת ליום.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/2102), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וחבר הכנסת אילן גילאון (פ/20/1311), על ידי חברת הכנסת עליזה לביא (פ/20/4474) ועל ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/4845), על שולחן הכנסת העשרים ואחת ועל שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/21/370 ; פ/22/968) ועל ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/21/421 ; פ/22/686), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1916) ועל ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/23/2552), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/24/231) ועל ידי חבר הכנסת דסטה גדי יברקן (פ/24/1826) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/25/2086).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/22/369), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/23/685), על ידי חברת הכנסת קארין אלהרר (פ/23/1264), על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/1303) ועל ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1588) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/24/232).

הצעת החוק זהה לפ/24/232 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ו בשבט התשפ"ג (06.02.2023)